

dr hab. Małgorzata A. Basińska, prof. UKW

Bydgoszcz, 05.03.2021

Wydział Psychologii

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

Bydgoszcz

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

mgr Małgorzaty Piotrowskiej-Półrolnik pt.

Regulacja emocjonalna: jej rola w występowaniu i przebiegu nadciśnienia pierwotnego.

Wpływ treningu powolnego oddechu na wartości ciśnienia i regulację emocjonalną

napisanej pod kierunkiem dr hab. Izabeli Krejtz, prof. uczelni

i dra hab. n. med. Pawła Holasa, prof. uczelni

W obecnych czasach liczba pacjentów cierpiących na schorzenia przewlekłe – a do takich należy pierwotne nadciśnienie tętnicze – nieustannie wzrasta. Zarówno w ich rozwoju, jak i w procesie terapii, wskazuje się na szczególną rolę nie tylko psychicznych czynników ryzyka, ale i tych, które mogą pełnić rolę ochronną oraz przyczyniać się do poprawy radzenia sobie z chorobą. Przedstawiona do recenzji rozprawa wpisuje się w ten nurt badań i mieści się w obszarze psychologii klinicznej chorego somatycznie.

Główny cel przedstawionej do recenzji dysertacji był rozbudowany i złożony. Doktorantka chciała „poszerzyć wiedzę na temat funkcjonowania emocjonalnego, w szczególności w zakresie regulacji emocjonalnej, jej różnic w stosunku do osób zdrowych oraz jej związków z funkcjonowaniem psychicznym oraz sercowo-naczyniowymi wskaźnikami fizjologicznymi osób chorujących na pierwotne nadciśnienie tętnicze w porównaniu do osób nie zmagających się z tą chorobą. Sprawdzone także zależności pomiędzy tymi zmiennymi a wartościami ciśnienia tętniczego.” (str.12). Ze względu na swoją wielowątkowość jest on mało czytelny. Mgr Piotrowska-Półrolnik cel ten zrealizowała w trzech badaniach. Można mieć wątpliwości co do zasadności przeprowadzania tak złożonych badań i analiz, bo siłą rzeczy badacz nie jest w stanie kontrolować wszystkich zmiennych. Może lepiej byłoby przedstawić jedno lub co najwyżej dwa badania, a wtedy analiza i wnioski byłyby łatwiejsze do recepcji. Nie jest to zarzut, lecz wątpliwość co do zasadności przedstawiania tak wielowątkowych prac.

Praca rozpoczyna się spisem treści, który pokazuje, że składa się ona z 13. części, bo nawet literatura i załączniki są ponumerowane. Raczej nie praktykuje się numerowania wprowadzenia, literatury czy dyskusji wyników. Taki analityczny spis treści zaciemnia

przejrzystość struktury pracy. Nie rozumiem, dlaczego każde z badań jest omówione w dwóch rozdziałach, zamiast w jednym.

Następnie znajduje się streszczenie w języku polskim i angielskim. Praca składa się z wprowadzenia i sześciu rozdziałów teoretycznych, trzech opisujących przeprowadzone badania, uzyskane w każdym z nich wyniki oraz ich dyskusję. Rozdział 11. to końcowa dyskusja wyników, 12. – to spis cytowanej literatury, a 13. – zawiera załączniki. Całość obejmuje 319 stron.

Część teoretyczna rozprawy składa się z sześciu rozdziałów, pierwsze cztery są przed omówieniem badania pierwszego, a kolejna dwa - w odpowiednim miejscu, przed drugim i trzecim badaniem. Rozumiem celowość takiego działania Doktorantki i wydaje mi się, że jest to zasadne. W ten sposób omówione badania tworzą niezależne części. Niestety taka struktura niesie ze sobą pewne mankamenty. By te wprowadzenia tworzyły pewne całości nie obyło się bez powtórzeń, co wydłużyło dysertację. Rozdziały te są napisane poprawnie, w pełni umożliwiają sformułowanie pytań badawczych i postawienie hipotez, opracowanie założeń o wzajemnych zależnościach oraz wskazują na sposób statystycznego opisu i kierunki wnioskowania.

Rozdział drugi, trzeci i czwarty prezentują problematykę ciśnienia krwi, w tym nadciśnienia, z perspektywy medycznej. Rozdział piąty zawiera aspekty psychologiczne pierwotnego nadciśnienia tętniczego. Są napisane w sposób wyczerpujący i świadczą o dobrej orientacji Autorki w obszarze prezentowanej problematyki. Ta część jest napisana sposobem przejrzysty i komunikatywny. Wywód teoretyczny jest poprowadzony w sposób logiczny i uporządkowany.

W rozdziale piątym Doktorantka omówiła zagadnienie regulacji emocji, w tym model procesualny Grossa oraz jej znaczenie dla rozwoju nadciśnienia tętniczego (NT). Została też omówione znaczenie depresji, lęku i aleksytymii dla kształtowania się NT. Czytając ten rozdział zastanawiałam się nad zasadnością opisanie depresji i zaburzeń lękowych, i to z perspektywy ICD-10. Moim zdaniem prezentacja tych schorzeń nie była w ogóle potrzebna, gdyż nie były one w żaden sposób badane, ani nawet kontrolowane. Poza tym ICD-10 już wychodzi z użycia, więc tym bardziej nie było to zasadne, by wg tego systemu je omawiać. Rozdział ten jest napisany poprawnie, uwzględnione w nim zostały wszystkie istotne treści. Mam do omawianego zagadnienia regulacji emocji jedną ważną uwagę. Jak nazwa modelu

Grossa wskazuje, jest to model regulacji emocji, a Doktorantka przez całą pracę, także w jej tytule, zamiennie stosuje określenie regulacja emocji z regulacją emocjonalną. To nie są synonimy.

Kolejny teoretyczny rozdział ma numer siedem, zawiera omówienie zagadnienia złości, jej ekspresji i tłumienia, stresu oraz codziennego funkcjonowania osób z NT. Został ukazany związek tych konstruktów z pierwotnym nadciśnieniem tętniczym. W ostatnim rozdziale teoretycznym – dziewiątym zostały omówione zagadnienia reaktywności emocjonalnej, ponownie aleksytymii oraz znaczenie sposobu oddychania dla regulacji emocjonalnej.

Rozdziały teoretyczne zawierają treści mające związek z wykonanymi badaniami. Są one przedstawione w sposób merytoryczny i wnikliwy. Cechujący Doktorantkę sposób prezentacji wiedzy teoretycznej świadczy o Jej oczytaniu i rozumieniu analizowanych zjawisk, co jest bardzo dobrym predyktorem dla Jej dalszego rozwoju naukowego. Mam jedna uwagę do tych rozdziałów. Częste stosowanie skrótów myślowych i niezbyt poprawnych połączeń fleksyjnych (np. na str. 75 - „wyniki są zgodne z wyższą regulacją emocjonalną” czy str. 137 - „słaba elastyczność”), których nie będą tu wszystkich przytaczać – powodowały, że tekst był niezgrabny w odbiorze. Ta uwaga ma zachęcić Doktorantkę do bardziej uważnego redagowania tekstu. Pomimo przedstawionych uwag, tę część pracy oceniam bardzo pozytywnie.

Rozdziały – szósty, ósmy i dziesiąty - opisujące metodologię badań własnych są kompletne. Zawierają one wszystkie konieczne elementy – problematykę i cele badań, pytania i hipotezy badawcze, opis zastosowanych narzędzi, strategię przeprowadzonych badań, opis zastosowanych metod statystycznych oraz wyczerpujący opis badanych prób. Mgr Piotrowska-Półrolnik wykazała się odpowiednią wiedzą metodologiczną. Operacjonalizacja zmiennych, ujętych w trzech planach badań, została opisana w sposób klarowny i zgodny z założeniami teoretycznymi przedstawionymi w części teoretycznej. Rozdziały te zawierają także analizy statystyczne uzyskanych wyników w każdym z badań i ich dyskusję. To trochę nietypowa struktura pracy, ale odebrałam ją pozytywnie. W ten sposób poszczególne badania tworzyły pewne logiczne całości. Analizy statystyczne zostały przeprowadzone poprawnie, a dyskusja wyników była merytoryczna i wyczerpująca. Referowanie wyników badań było logiczne, staranne i przejrzyste. Wnikliwa analiza statystyczna zgromadzonych danych empirycznych prowadziła do wartościowych wniosków i ciekawej dyskusji w analizowanym obszarze. W dyskusji wyników Autorka szeroko odniosła się do wyników innych badań

starając się pokazać na ich tle swoje rezultaty. Doktorantka wykonała olbrzymią pracę badawczą, zasługującą na docenienie. Do tych badań mam jedną uwagę – małowartościowe próby, choć statystycznie poprawne, nie dają podstaw do uogólniania wyników, o czym w ograniczeniach swoich badań mgr Piotrowska-Półrołnik nie napisała.

Rozdział 11. – końcowa dyskusja wyników – z konieczności zawierała powtórzenia wcześniejszych cząstkowych dyskusji. Widoczne było odczytanie i wiedza Doktorantki. Dokonała krytycznej analizy swoich badań. Wartościowe są wnioski aplikacyjne, świadczą o zrozumieniu przez mgr Piotrowską-Półrołnik analizowanych zagadnień.

Ocena strony formalnej

Kolejność rozdziałów nietypowa. Rozprawa doktorska zawiera trzy powiązane ze sobą, lecz niezależnie przeprowadzone badania, dlatego jej redakcja obejmuje trzy wprowadzenia, trzy części metodologiczne i trzy części empiryczne z dyskusją. Doktorantka zastosowała zaawansowane testy statystyczne. Praca została zredagowana starannie. Błędy edytorskie zdarzały się rzadko. Literatura cytowana zajmuje dokładnie 35 stron (str. 228-263), jest to aktualna literatura, z przewagą w języku angielskim. Odczytanie Doktorantki jest jej ogromną wartością. Praca zawiera wszystkie załączniki pozwalające zobaczyć dużą dbałość Autorki o przeprowadzenie badania zgodnie z zasadami etycznymi.

Podsumowując, z formalnego punktu widzenia oceniana rozprawa jest napisana poprawnie. Występujące absolutnie nieznaczne uchybienia nie zakłócały recepcji prezentowanego w pracy wykładu. Podstawy teoretyczne, plan badań i jego realizacja nie budzą żadnych zastrzeżeń, a wręcz przeciwnie wskazują na duże kompetencje Doktorantki. Wyniki badań prowadzą do pogłębienia wiedzy na temat znaczenia regulacji emocji w przebiegu pierwotnego nadciśnienia tętniczego. Zawartych w recenzji uwag nie należy traktować jako zarzutów, lecz jako sugestie do dalszej pracy.

Konkluzja

Recenzowana rozprawa stanowi autorskie i można chyba powiedzieć pionierskie w Polsce ujęcie ciekawego i ważnego zarówno naukowo jak, i aplikacyjnie tematu. Zauważone usterki nie zmniejszają wartości pracy.

Podsumowując, stwierdzam że recenzowana rozprawa mgr Małgorzaty Piotrowskiej-Półrołnik stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w obrębie dyscypliny

psychologia i odpowiada ustawowym wymaganiom, jakie stawiamy rozprawom doktorskim. Dlatego wnoszę o dopuszczenie recenzowanej rozprawy do publicznej obrony.

Małgorzata A. Basińska

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Basińska', written in a cursive style.